NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 28. julija 1855. List 60.

Nasadba in reja hrastovega drevja.

1. *Hrastove plemena.*

(Dalje.)

3. Burgundski ali austrijanski hrast, kteremu tudi cer ali cerovo drevo pravijo. Ta hrast zraste 30 do 36 čevljev visok, je pa večidel sila gerbast in vegast. Listje njegovo je belkasto, spodej mehko kosmato; sad njegov tičí kakor v nekem torilcu, ktero šilu podobne luskinice sostavlja. Les njegov — cerovina — je gosteji in bolj terd od poprejšnih dveh, skorja debelejša, želod velik, podolgovat. Jako dobra je cerovina za stavbe in brodove.

4. Po južnih deželah raste neko pleme, kteremu pravijo možki hrast, in kterega imajo za tistega, ki so mu nekdanji Rimljani jedljivi hrast rekli (quercus esculus), to je, hrast jedljivega sadú. Podolgovato želodje je lešnjikom podobno, ter je za jésti. Les je neizrečeno terd in za ladje posebno dobra roba.

Vedno zelenim hrastom prištevajo se sledeči:

1. Bodeči hrast (Stecheiche) je drevo srednje visoko; krivo raste in je močno vejato. Listje njegovo je podolgovato, zobato; sad njegov je grenek in ogaven. Ta hrast zraste 30 čevljev visok; les ima sila terd, ki se da lepo likati, pa se lahko zverže, kadar je suh. Upotrebuje se za [illegible]ovine, vzdigavke, valjarje itd. On raste sila počasi, doživí pa tudi veliko sto let. Skorja je dobro strojilo za kože. Sploh ljubi peskovito suho zemljo.

2. Pluta (Korkeiche), doraste visokost od 35 do 40 čevljev. Deblo je včasih zlo obširno. Pri tem je skorja njena prav debela, gobata in spokana; loči se sama po sebi od drevesa. Listje je malo, podolgovato, zrezljano, vedno zeleno; želod je dolg na kratkem peclji. Raste le po hribih in v toplih deželah. Plutovina je zlo težka in vlečljiva. Skorjo rabijo za čepe, podplate, ki nam noge suhe obvarujejo itd. V ta namen lušijo ljudje pluto, ko je kakih 30 do 50 let stara, vsako 8. ali 10. leto; drevo vendar terpí do 150 let. Sadí in pa glešta se kakor drugo hrastovo drevje.

Je pa še več vedno zelenih hrastovih plemen, ktere bi zaslužile, posebno na bolj toplih krajih, da bi jih marljivo sadili in gleštali. Take so: Balota (Quercus ballota), bodečemu hrastu v lesu in perji zlo podobna; ona ima jedljiv želod, kteri, kakor kostanj, kuhan in pečen je za jesti; šišarka (Knoppereiche *), ktera znane šiške ali širarke tergovini podaja.

2. *Vgodno hrastovišče.*

Hrastovo drevje raste skorej na vsaki zemlji, le mora tista dovelj redivne parstí v globini imeti, če ne, ostanejo drevesa majhne in kruljeve, se starajo in verhovi se jim sušé, preden so še popolnoma visoki dorastli. V čversti globoki zemlji pa, ktera je peščena in ilovnata, rodí se hrast nar popolniši, ter doseže starost 200 let. Serčna korenina njegova je debela in močna, zato poganja precej globoko; če tedaj na take tla zadene, ktere je ne pusté skozi, začnè drevo bolehati in ne more razširjati se. Hrastje potrebuje naj manj 3 čevlje globoko dobre zemlje, če ga hočemo v velik gojzd izrediti; če le za nizko hosto, pa 2 čevlja, da nasadba zamore uspešno se prijeti in rasti. Od nasadbe hrastovega drevja na medlem in slabem zemljišču ni mogoče, da bi izredili krepko hrastovino; če ga tam pa vendar nasadimo, les, ki doraste, je večidel červiv in snetiv, in gnjije rad; tedaj je le za kurjavo. Ko se taka hrastovina v stavbe porabi, ne terpí dolgo, ampak kmali začne gnjiti.

Hrastje ljubi prisojne in svitle kraje; tudi potrebuje veliko prostora za svoje košato truplo.

Verh tega so že davnej zapazili gojzdnarji, da se nasadba samega hrastovega drevja ne ponaša tako dobro, kakor če vmes druzega drevja stojí, postavimo, vmes bukovega in gabrovega, posebno pa med hojevjem pomešano se verlo obnaša. Samoten hrast prihaja manj močan in pogine poprej.

(Dalje sledí.)

*) Treba se nam zdí omeniti, da pri nas na Krajnskem, saj kar je nam znanega, natanko ločimo Gallāpfel in Knoppern; Gallāpfel so šiške, Knoppern pa ježice, kterim ponemčeno nekteri tudi pravijo konoper. Po Murkovem slovniku je Gallapfel šiška, Knopper pa volk, skipek, — po Janežičevem je Gallapfel šiška, doblica, dublica, Knopper pa šišek, škipek, — po Mažuranićevem in Užarevićevem ilirskem in tudi po Fröhlichovem ilirskem je Gallapfel šiška, pri besedi Knopper pa stojí: „glej Gallapfel“. Al to je pomota. Sta sicer Gallapfel in Knopper oba bolna izrastka mnogoterih hrastovih plemen, ki jih po vbodu napravlja neka osa, ki se šiškarica (Cynips Gallae tinctoriae) imenuje, toda šiške so izrastki perja (des Blattes), in perjevih pecljev, ježice pa čašice ali kaleža (des Kelches).
Vred.

Gospodarske skušnje.

Limova voda čedalje bolj poterjena zoper tertno bolezen.

V dopisu iz Milana v „Tr. Zeit.“ beremo sledeče: „Pomakati grojzde na terti v limovo vodo se tudi v naših nogradih kaj dobro poterjuje zoper plesnjino grojzdja; le nji gré hvala, da letošnji vinski pridelk ne bo preslab. Očitno pa, koliko to umivanje grojzdov premore zoper grojzdno bolezen, se vidi iz tega, da umiti grojzdi, če jih je plesnjivec vnovič napadel in so jih vdrugič umili, so potem zdravi ostali“. — Že smo letos od več straní slišali hvalo limove vode, da naj naši vinorejci, ako bi kadaj utegnila tertna bolezen tudi naše vinograde zalesti, nikar na-njo ne pozabijo. Morebiti vendar ni prazna.

Železni vitriol zoper vrančni prisad ovác.

Gosp. W. Reidemeister v Petrogradu priporoča zoper ovčji vrančni prisad železni vitriol (Eisenvitriol). Ta zelena sol se daje bolnim ovcam v vodi raztopljena piti. Tudi pri vrančnem prisadu kónj in kuretine se je dobro skazala.

Ozir po kmetijstvu ptujih dežel.

Tudi drugod obdelujejo močvirje s požiganjem.

Komaj se je mesca majnika sonce dobro prikazalo in je zemljo osušilo, že začnó v Oldenburg-u, na Hanoveranskem, okoli Bremen-a in Verden-a, v zahodnjem Westfalen-u in na Holandskem močvirje (mah) žgati. Komaj smo začeli dihati spomladanski čisti zrak in se veseliti prijetne gorkote, kar se privleče iz krajev zahoda — tako piše dopisnik iz Bremen-a v „Allg. Zeit.“ — gost dim; izperva se plazi po tléh in je bolj rahli megli podoben; kmalo pa se ga nakida toliko čez celo deželo več milj na široko, da sonce zakriva. Dim je tako silen in hud, da nas očí skelé in da nam sapo zapira. Od Labe (Elbe) čez severno-zahodno mejo Belgije noter do Dünkirchen-a je več sto kvadrat-milj dežele, ki je bolj ali manj močirna. Večidel te zemlje se nikoli ne gnojí, temuč le požiga. Kakor rušnjo izrežejo poveršnji del te zemlje z nekoliko šote vred in veržejo vse skup na velike kupe. Kakor hitro so se kupi osušili (kar pri takrat precej stanovitni burji in sončnih dnevih ne terpí dolgo), gré mahovinar (Moorbauer) na svoje zemljišče in zažgè napravljene kupe; potem raztrosi pepél po njivi in jo kmali obseje z ovsom ali ajdo. Navadno več sto tavžent oralov zemlje na enkrat gorí.

Zdraviteljske pisma
od kolere.

4. pismo.

Kolero spoznati ni težko, kadar se je kje kot kuga prikazala, to je, da je že več ljudí za njo zbolelo ali pomerlo. Ko pa tù in tam le posamno ljudí napada, je spoznati ni tako lahko, kakor marsikdo misli, — to že spada v zdraviteljsko umetnost. Ker tedaj ljudjé kolere prav ne poznajo, berž zaženó hrup, da je ta in ta za kolero umerl, če le umerje hitro za kakoršno koli bolezen. S kolero naj večjo enakost imajo zavdanja z razjednimi strupi in strupenimi gobami, trebušne všipnjene kile in zavozljanje čev. Le zdravnik vé vse to natanko ločiti.

Začne se prava (aziatiška) kolera navadno s kruljenjem po trebuhu, včasih s šipanjem in potem nastopi: 1) driska; iz začetka gré redko blato od bolnika, kmalo pa voda, ki je zlo enaka tisti, v kteri so kuharce rajž oprale, preden ga kuhati dajo. (To je posebna lastnost kolerne driske). Včasih pa le včasih pred drisko ene ure ali ene dní človeka glava bolí, je nekako omotičen in klavern.

Včasih, toda redkokterikrat, se koj z drisko začne 2) tudi bljevanje; večidel driska terpí več ur ali tudi nektere dní in potem še le se začne bljevanje; izzačetka meče bolnik iz sebe kar je povžil, potem pa tudi vodeno belkasto ali pa rumeno-zelenkasto stvar; nekter meče lahko iz sebe brez da bi mu posebno hudo delo, nekter pa se zlo davi; 3) strašno žeja bolnika; 4) kmalo hud kerč prime meče (bodeljne), pa tudi druge ude; 5) glas njegov postane zmolkel, hripav ali se mu popolnoma zaprè; 6) lica vpadejo, 7) bolnik je vès v potu, včasih se prikaže poseben spušaj po koži; 8) je merzel po celem životu; 9) je zlo nepokojen, da včasih vpije; včasih pa je vès pobit, da le malokterikrat postoka; 10) žilno in serčno bitje zgine, in ker kri zastaja po vsih žilah, tedaj tudi po kožnih, postane vse truplo plavo, začernelo; 11) scavnice gré malo ali celó nič od njega (posebna lastnost kolere), 12) večidel se bolnik popolnoma zavé do zadnjega diha. — Včasih prestopi kolera v vročinsko bolezen — legar ali tifus.

Naj huja kolera pa je tista, v kteri od bolnika ne gré veliko ne gori ne doli; ti koleri pravijo zdravniki „suha kolera“. Pri ti koleri ostane vse v želodcu in čevah; tacega kerč nagloma zlomi.

Hude znamnja so: če bolnik postane vès ledén, se ne čuti ne žila ne serce; če, brez da se zavé, kervava in zlo smerdljiva sokrovica od njega gré; če se pot rok, ki truplo ošlatujejo, zlo prijema; če ne gré celo nič scavnice od bolnika.

Dobre znamnja so pa: če se truplo spet zgreje, žila in serčno bitje čuti, veliko scavnice od bolnika gré, in če to, kar gori in doli od njega gré, žolčnato barvo ima.

Iz tega popisa se vidi, da z drisko je večidel začetek kolere, in ker je to še le en kos kolere, je očitno, da naj nihče ob času, kadar kje kolera razsaja, driske ne zanemarja, sicer zapade celi koleri, in kar je pred lahko biti odgnati, bo pozneje težje ali celó ne mogoče. Ponavljati pa še enkrat moramo, da ni ravno vsaka driska ob koleri že en kos kolere, — da naj se tedaj človek ne prestraši, da že kolero ima, če ima drisko; saj je dr. Pfeufer iz natančnih zapisov zdraviteljskih posnel, da lani, ko je bila kolera v Monakovem, je 12.000 oseb drisko imelo brez kolere.

Popisali smo pa dalje kolero tukaj bolj razločno za tega voljo, da smo svojim bravcem prav očitno pred očí postavili, kako zlo se spreminja v svojem teku od začetka do konca, da iz tega sami lahko spoznajo, če tudi našim besedam verjeti nočejo, da ozdravljenje ne more biti po enem kopitu, z enim zdravilom, in da to le zdravnik razsoditi zamore, kaj je v eni, kaj v drugi dobi pravo. Tako izperva ob driski je treba gorkih pijač, kakor smo jih svetovali v 1. in 2. pismu; če pa je bolnik že vès v koleri, da namreč hudo bljuje, niso gorke pijače več na pravem mestu, sedaj je treba mu večkrat, pa po malem na enkrat, prav merzle vode (eno žljico na enkrat), ali pa, kjer je mogoče, ledú dajati, da se mu stopí v ustih; to mu tolaži strašno notrajno vročino in žejo, to mu tudi tolaži kozlanje, zakaj le po potolaženem bljevanji zamore kakošno zdravilo v njem ostati in mu koristiti.

Da zdravniki še nimamo gotovega zdravila, ki bi vselej pomagalo, ne more noben umen človek nam očitovati, ker so neozdravljive bolezni bile na svetu in bodo, dokler bo svet stal, in zakaj? Po naših mislih so bolezni tista dolga roka Višje Previdnosti, ktera žive stvari kliče iz tega sveta, preden so še dosegle naj višjo starost, da delajo drugim prostor. Kaj bi nek začeli, ako bi vsak človek še le umerl, ko ga je starost pod koš spravila! Že zdaj hoče eden druzega snesti — kaj bi še le potem bilo, ako bi vsi ostali do naj višje starosti!

Naj tedaj nihče ne mermrá zoper Previdnost Višjo, in naj nihče ne očituje zdravnikom, da niso v stanu vsake bolezni ozdraviti! Kar morejo, radi storé, in tudi svoje življenje žertvujejo za ohranjenje življenja druzih in gotovo — brez dobičkarije. To pričajo kužne bolezni.

Slovensko slovstvo.

Drobtince za leto 1855. Učiteljem in učencom, staršem in otrokom v poduk in kratek čas. Na svetlo dal Jožef Rozman, korar stolne labudske cerkve in vodja škofijnega seminišča pri sv. Andreju. V Celovcu natisnil in na prodaj ima Janez Leon.

Skozi deset let že poslavljujejo „Drobtince“ slovensko slovstvo, in kdor jih ima vse ter pogleda njih obsežek, mora hoté ali nehoté obstati, da je mnogo mnogo lepega blaga v njih shranjenega, koristnega na vsako stran. To ravno je prednost dobrega časnika, da vrednosti njegove ne vniči zadnji gruden tistega leta, v kterem je bil pisan, ampak da ostane knjiga koristna za leta in leta. In to veljá po pravici od „Drobtinc“ naših. Tudi letošnji tečaj je bogata shramba poučnega, in po manjšem tudi kratkočasnega berila, — le „gerlica“ je popolnoma omolknila. Med vsimi sostavki se odlikujeta obširni pervi in poslednji konec: unega so podali svetli knez in škof lavantinski bravcem za poskušnjo, tega pa prečastiti izdajatelj „Drobtinc“ gosp. korar

Rozman. S „katehetiko“ pa so gosp. Rozman dopolnili tudi mesto v slovenskem slovstvu, ki je dosihmal še prazno bilo, in sicer kot praktičen mojster, ki temeljito učí, ker je temeljito predmet zapopadel in mu segel do jedra.

Tako v zapopadku svojem blagodarjene „Drobtince“ vendar pravijo v predgovoru, „da berž ko ne so z letošnjim tečajem končale svoj tek in da posihmal menda ne bodo več hodile po svetu“. Britko nas je zadel ta glas. Kaj nek je vzrok tega? Saj se „Drobtincam“ ni nikdar kupcov manjkalo, lahko so se prodajale vsako leto. Kdor pa pregleda število pisateljev poslednjih tečajev „Drobtinc“, — bere njih mile prošnje v prejšnih predgovorih, in sledeče besede letošnjega, ki pravi: „kaj je zaderževalo jih, da so se tako dolgo zakasnile, ne bom pravil, ker sem prepričan, da bi jim ne pomagalo kaj“ — kdor vse to le enmalo prevdari, bo lahko uganil: zakaj naznanjajo „Drobtince“ svoj konec s pošteno besedo. Pravi rodoljub sicer rad tlako dela za blagor svojega ljudstva, al če leto za letom vidi, da se ga le malokdo usmili in mu pripomore v delu, nazadnje vendar le onemore, da se mu ne ljubi samotež se ubijati za to, k čimur bi mogli vsi pripomoči, kterim je dan od Boga dar pisave.

Poglejmo v letošnje „Drobtince“: koliko pisateljev nahajamo v njih? Devet desetink sta spet spisala le gospoda knez lavantinski Slomšek in korar Rozman, eno desetinko pa verli gospodje: Terstenjak, Vodušek, Stojan in Muršec. Nobenega druzega nas ni med sodelavci! Če tedaj gosp. izdatelj obeta „Drobtincam“ konec, morajo vsi tisti, kterim je moč dana, da znajo kaj pisati, pa nič ne pišejo za-nje, očitno spoznavati „nostra culpa, nostra maxima culpa!“ Tudi mi sebe ne izvzjemljemo.

Ker pa je mlačnost slovenskih pisateljev kriva tega, ako jenjajo „Drobtince“ izhajati, je dolžnost naša, da popravimo, kar smo dosihmal zanemarili. Če vsak znanih pisateljev le eno drobtinico spiše in jo pošlje gosp. vredniku — gotovo bojo še hodile na svet, ker smo prepričani, da je beseda častitega gosp. vrednika skoz in skoz resna in resnična, da bo „Drobtinic“ konec, če se jim ne pripomore od te strani. Kakor naslov kaže, so „Drobtince“ mnogoverstnega zapopadka; bo tedaj vsak pisatelj lahko kaj izbral, kar se jim prilega!

Na noge tedaj slovenski pisatelji, kar vas je rodoljubov, peró v roko, in naznanite koj gosp. vredniku Rozmanu v Št. Andrej na Koroško, da jim bote kaj poslali za prihodnji tečaj „Drobtinc“. Mi za svojo stran koj tukaj obljubo to razodenemo.

Prečastitega gosp. vrednika pa prosimo: naj nam po „Novícah“ v enem mescu blagovolijo na znanje dati: ali se jim je toliko pisateljev ponudilo, da bojo „Drobtince“ še izhajale, in kdaj je zadnji čas jim poslati obljubljene spise.

Še to pa moramo dostaviti, da nam gosp. vrednik niso posebno razodeli vzroka, ki žuga „Drobtincam“ konec, in da znabiti se motimo v svojih mislih, ki smo jih tù razodeli. Ako je to, bojo gosp. vrednik gotovo razjasnili našo pomoto.

Slovanski popotnik.

* Slavni prof. Purkyně v Pragi je iznajdel nov drobnogled (mikroscop), s kterim zamoreta dva gledavca ob enem ogledovati predmet znanstvenega preiskovanja, kar je za praktično podučevanje stvar silo važna.

* Na Dunaji se je osnovalo „družtvo dunajskih učiteljskih pomočnikov“, kterega namen je podpirati svoje ude v potrebah in nadlogah. Čeravno je plača učiteljskih pomočnikov slaba, je vendar glavnica tega družtva se narastla že na 30.000 fl. sr., tako da zamore od obresti in druzih doneskov že 2000 fl. na leto razdeliti med potrebne svoje ude. (Slov. Nov.)

* Pervemu zvezku „časopisa muzea kralj. českega“ za leto 1855 (29. tečaj), ki obsega zanimive spise od slavnoznanih mož, je pridjan tudi račun dohodkov in stroškov „matice česke“ in družtvenikov v letu 1853. Oboje nam kaže, da to družtvo na krepkih nogah stojí, ker premoženje njegovo v tem letu je bilo 107.388 fl. 55¼ kr., stroški pa so bili 9308 fl. 27 kr., od kterih se je izdalo 4970 fl. 44 kr. za honorare, tisk in papir muzejnega časopisa, 1310 fl. 49 kr. za honorar in tisk gramatike Čelakovskove, 864 fl. za honorar in tisk pesem in povest narodnih od L. Stura, ostali znesek od gori imenovanih 9308 fl. pa za druge manjše stroške. Število družbenikov je v letu 1853 bilo 1970.

* Večkrat kdo slovenskemu jeziku očita, da ta in una beseda ni čisto slovenska, ampak da je popačena po nemški. Kaj pa bo tak rekel, ako bere, kar naj pervi nemški jezikoslovec Grim govorí v svojem delu o starinah nemškega prava (str. 644. II. izdanje), da nemška beseda „zaghaft“, „verzagt“ (staronemško „zöge“, „zage“), kar naznanja strašljivost, boječnost, je slavenske korenine, ker se nemški „der Hase“ v slavenskem jeziku zove: zajac, zajic, zec. — Ako je Grimu ljubo tako, je nam tudi prav! (Neven.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Celja. Na jugo-izhodnem kraji celjskega mesta, ob levem bregu Savine, stermí v nebo visok in gojzdnat hrib, verh kterega nahajajo se veličanske razvaline nekdajnega stolnega gradú pokneženih celjskih grofov. Prostrani ostanjki debelega zidovja pričajo, da svoje dní bilo je tù obširno in veliko poslopje. O dôbi celjskih oblastnikov strahovita celi deželi je ta gradina še dan današnji zares veličanska, če prav je že mnogo stoletij nad njo se bilo odvalilo, ter prizadevala si človeška in viharjeva sila razrušiti popolnoma ostanjke njene. Na izhodnem kraji molí v oblake čveterovoglat terdnozidan stolp, tako zvani Miroslavov stolp; gradišče obdaja pa dvojnato debelo ozidje, se vé da na pol poderto, med kterim in okoli kterega različno germovje bohotno raste, ter nebrojno vejičje poganja. Vsred je veliko dvorišče, kjer tudi košato drevje se prostira in so svoje dní menda celjski knezi in njih oprodi borili ali vadili se v viteških igrah. Od tod minulo je 400 let; odumerli in poginili so mogočni grofje in ošabne grofinje; gradjan in gradjanka sta zdaj čuk in sova; razpadeno zidovje objemajo stoterne roke zelenega beršljana, in v stoječi beli stolp vpirajo se polnočni vetrovi.

Iz lín tega gradišča vidi se deleč okoli po celjski in savinski dolini. Pred seboj, globoko na podnožji hriba, imamo prijetno Celje, memo kterega teče bistra Savina kot širok srebern trak; poleg nju je krasni kolodvor, je železnica, po kteri derdrajo gromoviti hlaponi in dolge rajde vozov; krog in krog so pristave, lepi tergi in čedne vasí, blišeči potoki, tamni gojzdiči in prisojne gorice, polja in rodovitne planjave. Dalji razgled overajo pak visoke gore in nebotični verhovi: proti severju namreč široko Pohorje, ob izhodu rogačka gora in košati Boč, v zapadu Plešivec in sočbinske planine, na jugu gerbava Vipota, dolgoherbtni Malič in sosed njegov, šiljati Goznik.

Okó se ne nagleda, serce se ne nasiti prekrasnega vida. Zatorej potujejo tudi domači sprehajavci in ptuji popotniki radi na ta hrib, ogledavat ostanke nekdanjega junaštva, pa radovat se tudi lepote te rajske okolice.

Do najnovejših dní popotniki pa tukaj niso druzega imeli, ko ravno popisane razvaline in krasni pogled v spodnjo dolino; za okrepčanje vtrudenih ali žejnih ljudí ni bilo nič kaj poskerbljeno. Kar si je domislil verli mestjan, gosp. Č., blizo teh podertin majhino okrepčališče (Restauration) osnovati, da bi obiskovavci starega grada, ko so nagledali se zanimivih stvarí, ter odpočivajo, tudi kaj dobivali, kar bi njih vpehane ude okrepilo in poživilo. Po dovoljenji tedaj slavnih štajarskih stališč, kterih lastnina je zdaj staroceljski grad, osnoval je gosp. Č. napravo, po kteri

obiskovavci te višave tudi za životne potrebe kaj ugodnega dobiti zamorejo.

Kjer ste tedaj nekdaj orožnica in prostorno bojišče bile, in železni vitezi bojevali se ali jahali okoli, stojé zdaj pohlevne lesene mize in klopí, prihajajo mirni popotniki in vesele družbice, pa se krepčujejo z olom ali vinom in kruhom, s kavo itd.; in kjer nekdaj razlegal se je glas trobent in orožja šum, zdaj doní zvonenje bokalov in odmevajo se ubranega petja mili glasovi. Tako je: časi preminjajo se, in mi se preminjamo ž njimi! J. Š.

Iz Celja poslanemu dopisu v štaj. km. časniku dostavlja vredništvo zastran sviloreje sledeče: „Poleg dunajsko-ljubljanske železnice so že precej svile pridelali čuvaji železne ceste v Kalsdorfu, Vildonu, Lebringu, Lipnici, Celji in Ljubljani, in sviloreja se bo ob železnici toliko bolj razširjevala, kolikor večje bojo murve zrastle, ki so tù zasajene. — Štajarski in krajnski kmetijski družbi gré o tem velika hvala.

Iz Tersta 25. julija. Od včeraj do danes je za kolero zbolelo pri nas 88 oseb, 65 se jih je ozdravilo, 36 umerlo, bolnih od prejšnih dní je še ostalo 478. — Po vsi Lombardii je do 23. t. m. blizo 300 ljudí zbolelo. Naj huja je kolera bila v Brešii, kjer jih je med 100 bolnih komaj 15 pri življenji ostalo.

Iz Ljubljane. Za povzdigo domačega kmetijstva na vse straní skerbni predsednik krajnske kmetijske družbe gosp. Terpinc so kupili 50 iztisov prekoristnih bukev: „Umno kmetovanje in gospodarstvo“ od kmetijske družbe; ko bojo zalo vezane, se bojo razposlale nekterim ljudskim šolam na Krajnskem za šolske darila naj pridnišim učencem. — S serčnim veseljem smo v stanu na znanje dati, da na prošnjo kmetijske družbe bojo po odhodu gosp. dr. Strupi-a prečastiti dosluženi gosp. fajmošter in djanski ud naše kmetijske družbe Janez Zalokar prevzeli oskerbništvo družtvinega verta na Poljanah in razlaganje nekterih naukov učencem kmetijske šole; tudi v glavni odbor kmetijske družbe bojo stopili namesto gosp. dohtarja. — V četertek ob osmih je bilo blagoslovljenje gosp. Kersnikovega spominka pri sv. Krištofu. Snidila se je obila množica gospodov in gospej; prečastiti gosp. kanonik Novak so maševali, po sv. maši pa prečastiti gosp. stolni tehant Zupan slovesno blogoslovili spominek, kteri od mojstra našega J. Tomana iz ihanskega kamnja izdelan v podobi obeliska se vzdiguje čez 13 čevljev visoko nad grobom. Napis se glasí v latinskem jeziku takole: „Joan. Bapt. Kersnik, nato 26. m. marc. anno 1783, mortuo 24. m. junio 1850, preceptori optimo, dilectissimo grata juventus. — Have pia anima!“ — Od vsih straní smo slišali hvaliti osnovo spominka, kterega je gosp. dr. Klun, nabiraje doneske od učencov tadanjih in nekdanjih in druzih častiteljev rajncega, z 200 fl. lepo doveršil razun druzih stroškov za stanovitno mesto na pokopališču itd.; le so mislili nekteri, da bi se namest latinske bila nadgrobnica v domačem jeziku zatega voljo bolje podala, ker so učenci njegovi, v kterih imenu je spominek postavljen, že od nekdaj navado imeli ob godu njegovem darovati mu domačo pesmico in ravno poslednjo so mu položili na smertno posteljo (24. junija 1850), ker je umerl ravno na svojega godú dan. — Naj mirno počiva ljubljenec učencev svojih, kterega se bo marsikdo ginjenega serca spomnil, ko bo obiskaval mesto to, ktero spominek zaznamuje počivališče njegovo! — Ravno smo zvedili žalostno novico, da je gosp. dr. Bešek, iz Ljubljane v Bistrico na Notrajnsko poslan, v četertek ondi za kolero umerl. — V vojaški bolnišnici v Ljubljani sta od četertka zjutraj ob osmih do petka zjutraj ob osmih le 2 umerla; potem takem že kolera med vojaki zlo pojenjuje; — tolažljivo pa je posebno to in vnovič spričuje, da kolera ni tako nalezliva, kakor se nekteri bojé, da tudi ne eden strežnikov ni zbolel, čeravno so imeli veliko z bolnimi in mertvimi opraviti.

Iz Ljubljane. Prihodnjo sredo ob 5. bo spet navadni zbor muzejnega družtva.

Novičar iz raznih krajev.

Poslednji deržavni zakonik zapopada že cesarski ukaz od 15. t. m., po kterem se imajo deželne namestnije v lombardo-benečanski kraljevini, kterih djavnost je zastála leta 1848, sopet ustanoviti in sicer tako, kakor veleva patent od leta 1815, razširjen po ukazih od 4. in 10. augusta 1848; cesar samí bojo iz nasvetovanih mož izvolili ude deželnih namestnij. — Kakor na Českem bo tudi v druzih deželah cesarstva ministerstvo počasi vpeljalo austrijansko mero in vago. — „Gesch. Ber.“ opominja, naj bi se novice zastran letošnje letine, naj so dobre ali slabe, ne verjele na vrat na nos, ker dopisniki v časnikih pišejo večkrat le, kakor oni želé, da bi letina bila; žitna cena na tergih je pa potem vsa drugačna; to pa je gotovo, da pridelk nobene fruge se dosihmal ne more slab imenovati, ampak da le omahuje med „dobrim“ in „srednjim“. — Iz Krima še zmiraj nič novega. Rusovska armada iz Sevastopolja spet tam pa tam včasih ponoči plane nad francozko in angležko, da se enmalo pokavsajo; to je vse, kar se zdaj iz Krima sliši. Kakor francozki, od vlade podučeni časnik „Constitutionel“ piše, ste zedinjene armadi toliko da ne obupale nad tem, da bi mogle kmalo Sevastopolj Rusom vzeti, ker pravi, da s premagano eno terdnjavo se storí le ena stopnja naprej, cela versta druzih terdnjav pa še ostane. Verjetno se pripoveduje, da še enkrat in sicer zadnjikrat bojo zavezniki poskusili z vso močjo naskok na Karabelnajo (predmestje brodnikov); če jo premagajo ali ne, na vsako vižo se bojo umaknili potem v Eupatorio, Kamješ, Balaklavo in Jenikale, vsako teh imenitnih primorskih terdnjav bojo oskerbeli s tolikšno posadko, da jih Rusi ne bojo mogli zapoditi, z večino armade pa se bojo vernili v Varno, in od tod vojsko na drugo stran (Besarabijo?) začeli. Za letos bo vse to že precej pozno. — Važna pa za Turke žalostna novica je, da je Omer-paša 18. dan t. m. prišel v Carigrad nazaj, in da se zlo govorí, da se hoče odpovedati višjemu poveljstvu. Slabi stan turške armade in pa nedostojno spoštovanje od straní zaveznikov ga nek žene k temu. — Knez Paskievič želí v počitek iti. — Poljcem obeta rusovska vlada neke poboljške v administracii. — Papežev poslanec je zapustil Madrid rekoč, da je španjska vlada razžalila konkordat in cerkvene postave, in če bi papež prizanesel nji, bi mogel tudi napolitanski in sardinski; to pa bi bilo cerkvi nevarno. — Ker nune dominikanskega reda v Genovi niso hotle dobrovoljno zapustiti samostana, so 20. t. m. po sili mogle vrata odpreti. — Novega ministra Molesworth-a hvalijo, da je vès mož na svojem mestu.

Luni.

Znad višav se zliva tihotna luna,
Z bledim svitom gore zlati. Pobegne
Mrak, — kot biser zemlja bleskuje rosna
Z lučjo oblita.

Samši žene v noč me otožnost serca,
Išem v svetu tihem mirú; al našel
Kdaj ga bom na zemlji, nevém — al vém da
Unkraj gotovo.

Ah zato me vabi miloba tvoja,
Ki nam kažeš pot do dežele srečne!
Večno nove nade, skerbí morijo
Dušo nam tukaj!

Tam pa, kamor tebi sledí hlepenje —
Tam je mir, tam kip ohladí se serca:
Prosto prosto dviga se duh, vezivnih
Rešen oklepov! r.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.